

DÖNEM SONU İŞLEMELERİ İLE İLGİLİ ÖZEL DOSYALAR

**DÖVİZ CİNSİNDEN VERİLEN VE ALINAN AVANSLARDA
DEĞERLEME YAPILMASI ZORUNLU MUDUR?**

**ÖZEL DOSYA
NO:16**

Bilindiği üzere Vergi Usul Kanunu'nun 280. maddesi hükmüne göre; Döviz cinsinden olan senetli veya senetsiz borçlar ve alacaklar, geçici vergi dönemlerinin sonunda ve hesap yılı kapanışında, varsa carî kur ile, carî kur belli değilse TCMB döviz alış kuru ile değerlendirilir.

Bu değerlendirme sonucu ortaya çıkan aleyhteki kur farkları, duruma göre ilgili aktif kıymetin maliyetini etkiler veya gider yazılır. Lehteki kur farkları ise hasılat kaydedilir.

Döviz bazında fiyatlandırılmış olan mal veya hizmetlerin siparişinde, bunların bedeline mahsuben yapılmış olan avans ödemelerinin mahiyeti ve bu avansların kur değerlemesi karşısındaki durumu, yoğun şekilde tartışılmaktadır.

Bu konuda şu görüşler ortaya çıkmıştır :

1 inci Görüş : Sipariş avansı alınması veya verilmesi sonucu oluşan dövizli bakiyeler, herhangi bir dövizli borç veya alacaktan farksızdır.

Sipariş avansları da kur değerlemesine tabi tutulur, ortaya çıkan kur farkları gelir veya gider olarak dikkate alınır.

Maliye Bakanlığının verdiği muktezalarda da genellikle bu görüş benimsenmekte, yani döviz cinsinden avanslar, dövizli alacak ya da borç gibi düşünülüp, değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

2 nci Görüş : Sipariş avansları, nakit alacağını veya nakit borcunu değil, mal veya hizmet alacağını veya borcunu temsil eder. Alelade alacak olarak nitelendirilemez ve sipariş devam ettiği sürece hiç kur değerlemesi yapılmaz, kur farkı doğmaz.

3 üncü Görüş : Dövizli sipariş avansları nakdî alacak veya borç olmamakla beraber, gerek dönem sonlarında (daha gerçekçi bir bilanço çıkarabilmek için) gerekse işlem sonuçlandığında kur değerlemesine tabi tutulmasında yarar vardır. Ancak ortaya çıkan değerlendirme farkı, gelir veya gider yazılamaz, geçici bir hesapta izlenerek, ilgili mal veya hizmet maliyeti ile veya hasılat unsuru ile ilişkilendirilir.

Konuya ilişkin olarak vergi inceleme elemanlarının uygulamaları arasında ise farklılıklar bulunmaktadır. Danıştayın konuya ilişkin ihtilaflarda verdiği bir çok kararda alınan sipariş avanslarının değerlendirilmesinden oluşan kur farkı giderlerinin reddedilmesi yoluyla cezalı tarhiyat yapılmasına karşın, verilen sipariş avanslarının değerlendirilerek gelir yaratılmamış olmasının da eleştiri konusu yapıldığı eleştiri konusu yapılmaktadır.